

Sözcükte Anlam — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 10 soru

Yahya Kemal'in şiirlerinde bazı sözcükler, günlük konuşmadaki karşılıklarından daha yoğun bir duygu taşır. Şair, kelimeleri yalnızca sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanmaz; onları çağrışımlarıyla birlikte değerlendirir. Bu nedenle aynı sözcük, şiirin farklı dizelerinde farklı duygu değerleri kazanabilir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Şiir dilinde sözcüklerin anlamı, kullanıldıkları bağlama göre değişebilir.
- B) Yahya Kemal, bütün şiirlerinde sözcükleri yalnızca temel anlamlarıyla kullanmıştır.
- C) Günlük konuşma dili, şiir dilinden daha fazla çağrışım içerir.
- D) Bir sözcüğün anlamı, bütün metinlerde aynı duygu değerini taşır.
- E) Şiirlerdeki sözcüklerin sözlük anlamları hiçbir zaman önem taşımaz.

2. Mevlânâ'nın "Dün dün de kaldı, bugün yeni şeyler söylemek lazım." sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçmişe bağlı kalmadan yeni düşünceler geliştirmek gerekir.
- B) Geçmişte yaşanan bütün olaylar tamamen unutulmalıdır.
- C) Yeni düşünceler yalnızca bugün ortaya çıkmaktadır.
- D) Geçmiş deneyimler gelecekte hiçbir işe yaramamaktadır.
- E) İnsan, geçmişteki düşüncelerini her durumda değiştirmelidir.

Mimar Sinan'ın Süleymaniye Camisi'nde kullandığı bazı kavramlar, yapı sanatına özgü anlamlar taşır. Bu kavramlar, günlük dildeki karşılıklarından ayrılarak belirli bir alanın bilgisini aktarır. Bir sözcüğün böyle özel bir alandaki kavramı karşılması, onun kullanım değerini değiştirir.

3. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bir sözcük, belirli bir uzmanlık alanında özel bir kavramı karşılayabilir.
- B) Mimarlık alanında kullanılan bütün sözcükler günlük dilde de aynı anlamı taşır.
- C) Süleymaniye Camisi'ndeki kavramların tamamı yalnızca sanat alanında kullanılır.
- D) Günlük dildeki sözcükler hiçbir zaman uzmanlık alanlarına aktarılamaz.
- E) Mimar Sinan, yapı sanatında günlük dilde bulunmayan sözcükler kullanmıştır.

4. "Kardeşimin yüzü gülünce evin havası değişti." cümlesinde "yüz" sözcüğünün anlamıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sözcük, temel anlamından uzaklaşmadan kullanılmıştır.
- B) Sözcük, gerçek anlamıyla bir yüzey parçasını karşılamaktadır.
- C) Sözcük, bir bilim alanına özgü kavramı karşılamaktadır.
- D) Sözcük, karşıt anlamlı başka bir sözcükle birlikte kullanılmıştır.
- E) Sözcük, aynı cümlede iki farklı anlam taşımaktadır.

Bir sözcüğün anlamını belirlerken yalnızca sözlükteki karşılığına bakmak yeterli değildir. Sözcüğün cümledeki diğer kelimelerle kurduğu ilişki de dikkate alınmalıdır. --- Böylece aynı sözcüğün farklı kullanımları arasındaki ayrım daha doğru yapılabilir.

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Çünkü sözcükler her cümlede aynı anlamı taşır.
- B) Bu nedenle cümle, sözcüğün anlamını tamamlayan bir çevre oluşturur.
- C) Ancak sözlükler bütün bağlam sorunlarını kendiliğinden çözer.
- D) Bununla birlikte sözcüklerin temel anlamları daima değişmeden kalır.
- E) Oysa bir kelimenin yazılışı, anlamından daha önemlidir.

Karacaoğlan'ın şiirlerinde doğa, yalnızca bir görüntü olarak yer almaz. Dağ, yol ve su gibi sözcükler kimi dizelerde gerçek varlıkları karşılarken kimi dizelerde özlemi ve uzaklığı düşündürür. Bu kullanım, sözcüklerin tek bir anlama bağlı kalmadan metnin duygusuna göre değer kazanabileceğini gösterir.

6. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir sözcük, farklı bağlamlarda farklı anlam katmanları kazanabilir.
- B) Karacaoğlan, doğa sözcüklerini şiirlerinde yalnızca gerçek anlamda kullanmıştır.
- C) Doğa unsurları şiirlerde her zaman özlem duygusunu anlatır.
- D) Bir sözcüğün anlamı, metnin duygusundan bağımsız olarak belirlenir.
- E) Şiirde kullanılan her sözcük, yalnızca bir varlığı karşılamak zorundadır.

Türkçede "çay" sözcüğü, kullanıldığı cümleye göre farklı varlıkları karşılayabilir. Rize'de yetişen ürün için de, bu ürünle hazırlanan içecek için de aynı yazılış kullanılır. Yazılış ve okunuş değişmediği hâlde anlam değiştiği için bu tür kullanım, anlam ilişkileri bakımından ayrıca değerlendirilir.

7. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Aynı yazılışa sahip bir sözcük, farklı anlamları karşılayabilir.
- B) Çay sözcüğü, bütün cümlelerde yalnızca içeceği belirtir.
- C) Yazılışları aynı olan sözcüklerin anlamları da mutlaka aynıdır.
- D) Rize'de yetişen her ürün, aynı zamanda bir içecek adıdır.
- E) Anlam farklılığı ortaya çıktığında sözcüğün yazılışı da değişir.

Bir araştırma yazısında "gül" sözcüğü hem çiçek adı hem de gülme eylemiyle ilgili olarak kullanılabilir. Okur, sözcüğün hangi anlamı taşıdığını cümlelerin kuruluşundan ve çevresindeki kelimelerden anlar. Bu nedenle sözcükleri tek tek değil, kullanıldıkları bütün içinde değerlendirmek gerekir.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki kullanım çevresinden anlaşılabilir.
- B) Aynı sözcük farklı cümlelerde farklı anlamlar taşıyabilir.
- C) Sözcüklerin anlamını belirlemede bağlamın etkisi vardır.
- D) Bir sözcük, her cümlede yalnızca tek bir anlamda kullanılabilir.
- E) Sözcüğü değerlendirirken cümlelerin bütünü dikkate alınmalıdır.

I. Gerçek anlam, sözcüğün sözlükteki temel ve ilk anlamıdır. II. Mecaz anlam, gerçek anlamdan uzaklaşarak yeni bir anlam kazanır. III. Terim anlam, bilim, sanat, spor ya da meslek alanında özel bir kavramı karşılar. IV. Çok anlamlılık, bir sözcüğün birden fazla anlam taşıdığını gösterirki sözcük farklı bağlamlarda kullanılır. V. Eş anlamlı sözcükler, anlamca birbirine yakın olan sözcüklerdir.

9. Numaralanmış cümlelerin hangisinde bağlaç olan “ki”nin yazımıyla ilgili yanlışlık vardır?

- A)** I.
- B)** II.
- C)** III.
- D)** IV.
- E)** V.

“Kök”, ağacın toprağın altındaki bölümünü belirten bir ad olarak karşımıza çıkar. Matematik dersinde aynı biçim, denklemin çözümünü belirtir; “işin köküne inmek” sözündeysse somut bir bölüm değil, düşünsel bir temel anlatılır. Böylece dildeki birimlerin cümle içindeki işlevi, karşıladıkları kavramı belirler.

10. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A)** Bir dil biriminin karşıladığı kavram, cümle içindeki işleviyle belirlenebilir.
- B)** Bir dil birimi, hangi cümlede kullanılırsa kullanılsın yalnız ilk kavramını karşılar.
- C)** Matematikte kullanılan her dil birimi, günlük dildeki ilk kavramını korur.
- D)** Mecazlı kullanımlar, yalnızca somut varlıkların adlandırılmasıyla sınırlıdır.
- E)** Bir dil biriminin kavramı, cümleden bağımsız olarak değişmez.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. B

6. A

7. A

8. D

9. D

10. A

Çözümler

1. Parçada sözcüklerin bağlam içinde farklı duygu değerleri kazanabildiği belirtilmektedir. Bu nedenle A seçeneği parçanın bütününden çıkarılabilir. B, Yahya Kemal'in kullanımını tersine çevirir; D ise parçadaki değişkenlik düşüncesiyle çelişir.
2. Söz, geçmişte kalmak yerine yenilik arayışını ve düşünsel canlılığı vurgular. A seçeneği bu anlamı doğru biçimde karşılar. B geçmiş bütünüyle silmeyi, D ise geçmiş deneyimleri değersiz saymayı gerektirir.
3. Parça, belirli bir alanda kullanılan sözcüklerin özel kavramları karşılayabileceğini belirtmektedir. A seçeneği bu yargıyı genelleme hatasına düşmeden verir. B ve D, parçadaki alanlar arası anlam ayrımını bütünüyle tersine çevirmektedir.
4. Cümlede yüz sözcüğü, kişinin yüzünü ve yüz ifadesini anlatacak biçimde temel anlam alanını korumaktadır. Bu nedenle A doğrudur. C terim anlamı, D zıt anlam ilişkisini, E ise çok anlamlılığın cümlede birlikte kullanımını gerektirir.
5. Önceki cümle, sözcüğün diğer kelimelerle ilişkisine dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. B seçeneği bu düşüncüyü açıklayarak son cümledeki doğru ayrımı hazırlar. A ve D, bağlamın önemini reddettiği için akışı bozar.
6. Parçada aynı sözcüklerin kimi zaman varlıkları, kimi zaman duyguları karşıladığı belirtilmektedir. Bu durum A seçeneğini destekler. B, D ve E sözcüklerin bağlama göre değişebileceği düşüncesini reddeder.
7. Parçada çay sözcüğünün yazılışı ve okunuşu değişmeden iki farklı anlamı karşılayabildiği anlatılmaktadır. A seçeneği bu bilgiyi doğru biçimde geneller. B ve C, anlam farklılığını yok saydığı için parçayla çelişir.
8. Parça, gül sözcüğünün iki farklı anlamda kullanılabildiğini ve anlamın bağlamdan anlaşılacağını belirtmektedir. Bu nedenle her cümlede yalnızca tek anlam bulunacağını söyleyen D seçeneği parçadan çıkarılamaz. A, B, C ve E parçadaki düşünceyle uyumludur.
9. IV. cümlede bağlaç görevindeki "ki" ayrı yazılmalıdır: "gösterir ki". Diğer cümlelerde bu bağlacın yazımıyla ilgili bir yanlışlık bulunmamaktadır.
10. Parçada "kök" sözcüğünün ağaç, matematik ve düşünsel temel bağlamlarında farklı kavramları karşıladığı gösterilmiştir. Bu nedenle bir dil biriminin karşıladığı kavramın cümle içindeki işlevle belirlenebileceği sonucuna ulaşılır. B ve E, parçadaki değişkenliği reddeder; C ve D ise verilen örneklerle açıkça çelişir.